

اولویت‌بندی توسعه، درجاسازی و جابجایی در بازسازی روستاهای آسیب‌دیده پس از سانحه زلزله (نمونه موردی: روستاهای بازسازی‌شده اردبیل پس از زلزله‌ی سال ۱۳۷۵)

وحید وزیری^۱، مهسا تقی‌زاده هیر*^۲، علی جودی^۳

۱- استادیار گروه آموزشی معماری، دانشکده معماری، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.

۲- کارشناس ارشد مهندسی معماری، گروه معماری، دانشکده معماری، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.

۳- کارشناس ارشد رشته بازسازی پس از سوانح، دانشگاه شهید بهشتی. کارشناس مسئول نظارت و ارزیابی بازسازی، بنیاد

مسکن استان اردبیل

Mahsa.arch89@gmail.com

چکیده

بازسازی کالبد روستاهای آسیب‌دیده پس از سانحه‌ی زلزله در قالب توسعه، درجاسازی و جابجایی می‌باشد. هدف این تحقیق بررسی روستاهای بازسازی‌شده پس از سانحه زلزله ۱۳۷۵ در اردبیل و تعیین اولویت برتری در سه زیرشاخه بازسازی، از دیدگاه اهالی است. در راستای تحقق این هدف پس از جمع‌آوری و جمع‌بندی مبانی نظری به کمک پرسشنامه‌ی محقق ساخته با روش‌های سه‌گانه (توسعه، درجاسازی و جابجایی) درصد‌های پاسخگویی نسبت به هر مورد در ارتباط با بازسازی، از دیدگاه اهالی جمع‌آوری شده است. سپس در گروه‌های سه‌گانه در قالب جدولی مقایسه شده و با اعمال ضرایب وزنی در بازه عددی ۱ تا ۵ که بر اساس ارزش هر جواب تعیین شده است؛ امتیازات هر یک از آیتم‌های ۱۶ گانه مرتبط با بازسازی استخراج گردیده است. به جهت امکان‌پذیر شدن مقایسه مناسب میان آیتم‌های ۱۶ گانه برای هرکدام از آن‌ها بر اساس میزان اهمیت ضرایبی در بازه عددی ۱ تا ۴ تعیین گردیده، تا با اعمال تمامی این ضرایب و مقایسه میان آیتم‌های مختلف تفاوت اصلی میان سه رویکرد توسعه، درجاسازی و جابجایی مشخص گردد و بهترین رویکرد نیز بر اساس آن تعیین شود. نتایج حاصل نشان می‌دهد که توسعه پیوسته در اولویت رویکرد بازسازی از دیدگاه جامعه محلی می‌باشد.

واژگان کلیدی: بازسازی، توسعه پیوسته، جابجایی، درجاسازی، زلزله.

۱- مقدمه

به وقوع سوانح طبیعی همچون زلزله می‌تواند زندگی انسان‌ها یا محیط را مورد تهاجم غیرعادی خود قرار دهد. آنچه پس از زلزله در مناطق آسیب دیده مطرح می‌شود بحث بازسازی پس از سانحه می‌باشد. با بازسازی می‌توان بناهای تخریب شده را عیناً در محل و شکل قبلی جایگزین و دوباره سازی نمود. این امر می‌تواند با جایگزین‌های موقتی به عنوان بخشی از مقابله‌ی اضطراری انجام گیرد (فلاحی، ۱۳۸۶: ۶۷). توسعه، جابجایی و درجاسازی از زیرشاخه‌های مقوله‌ی بازسازی پس از سانحه است. جابجایی اجتماعی انسانی می‌تواند کالبدی یا اقتصادی باشد (گرکانی، ۱۳۹۳: ۲۳-۲۲). توسعه پیوسته و درجاسازی سکونتگاه‌های روستایی در بحث سیاست اتخاذی برای بازسازی می‌باشد، که چنانچه شرایط اولیه فراهم باشد نیازی به تغییر مکان و جابجایی سکونتگاه وجود ندارد. توسعه زمانی تحقق می‌یابد که از تمامی عوامل، امکانات و منابع تولید کشور استفاده بهینه به عمل آید. توجه و بررسی مقوله‌ی بازسازی و رویکردهای متفاوت ناشی از آن در بازسازی‌های صورت گرفته پس از سانحه زلزله با بررسی نمونه‌های موردی متعدد، برای اطلاع از نقاط ضعف و قوت عملیات انجام گرفته و ارتقای آن در پروژه‌های آتی، ضرورتی انکار-ناپذیر می‌باشد.